

Pouke izvučene iz ekstremnih fiskalnih prilagođavanja

11. februar 2015. godine

Adrian Fozzard

Menadžer za prakse upravljanja

Globalna praksa upravljanja

afozzard@worldbank.org

WORLD BANK GROUP

PEMIPAL

Europe and Central Asia Region

1

Ekstremno fiskalno prilagođavanje

Zemlja	Period prilagođavanja	Budžetski bilans opšte vlade (%)
Kanada	1993-1998	-8.8
Finska	1993-2000	-16.0
Holandija	1995-2000	-11.2
Švedska	1993-2000	-14.8
Tajland	1999-2003	-11.1
Source: WEO Turska	2002-2006	-13.9
Ujedinjeno

**Ekstremno
fiskalno
prilagođava
nje:**
najmanje 8%
poena
poboljšanja u
fiskalnom
bilansu
tokom 5
godina

2

Okidači

Kanada	<ul style="list-style-type: none"> • TRŽIŠNI – kriza meksičkog pezosa
Finska	<ul style="list-style-type: none"> • TRŽIŠNI – recesija tokom 1990-ih, Recession in 1990, pad SSSR, trgovinski šok, bankarska kriza, devalvacija valute
Holandija	<ul style="list-style-type: none"> • POLITIČKI – Obećanje dato u kampanji da će se ispuniti kriterijumi deficita iz Maastrichta
Švedska	<ul style="list-style-type: none"> • TRŽIŠNI – Recesija u zapadnim zemljama tokom 1990-ih, trgovinski šok, stanje na tržištu dovodi do devalvacije švedske krune
Tajland	<ul style="list-style-type: none"> • TRŽIŠNI – Napuštanje dolarskog kursa; momentalna bankrotstva u privatnom i finansijskom sektoru
Turska	<ul style="list-style-type: none"> • TRŽIŠNI – Veliki preokret 2001. godine koji je uticao na berzu, vrednost valute, bankarski sektor i DSI
Ujedinjeno Kraljevstvo	<ul style="list-style-type: none"> • TRŽIŠNI – Povlačenje iz EMDK (Evropski mehanizam deviznog kursa) pojačava potrebu za boljom kontrolom fiskalnog deficita

WORLD BANK GROUP

3

Utvrđivanje ciljeva

	CAN	FIN	NL	SWE	THAI	TURK	UK
Ciljna vrednost	3%	70%	3%	0%	60%	6.5%	0%
	deficita	duga	deficita	deficita	duga	Primarni suficit	deficit
<ul style="list-style-type: none"> • Najava ima političku cenu: kratkoročni teret/patnja za dugoročnu dobit • U periodu od 3 godine 4 godine 4 godine 1 godine 4 godine • Identifikovanje brzih uspeha i ranih pobeda: pokazati da su ciljevi dostizni, izgraditi poverenje, najveći teret podneti na početku • Nikad se ne radi samo o stabilizaciji: bilo bi jednostavno da je tako, potrebna je jasna hijerarhija ciljeva i dugoročna perspektiva čak i u stanju krize • Nikad ne dopustite da se dobra kriza ne iskoristi: to je prilika za suštinske strukturen – a ponekad – i ideološke reforme 							

WORLD BANK GROUP

4

Mobilizacija glavnih aktera

Široka politička agenda

- Kanada – “Novi okvir ekonomske politike”
- Turska– „Tranzicija Turske ka snažnom ekonomskom programu”

Slanje poruka – pravičnost

- Švedska – smanjenje plata političarima
- VB, Kanada – Agresivna smanjenja administrativnih troškova

Ubeđivanje tržišta

- Pridržavanje standarda fiskalne transparentnosti
- Proaktivno izveštavanje o projekcijama i napretku u odnosu na ciljeve

Upravljanje političkim partijama

- Parlamentarne komisije i odbori

Miks mera na strani prihoda i rashoda

Kanada	• 80 rashoda/ 20 prihoda
Finska	• Prevažodno rashodi
Holandija	• Prevažodno rashodi
Švedska	• 53 rashodi / 47 prihodi
Tajland	• Prevažodno rashodi
Turska	• 70 rashodi / 30 prihodi
Ujedinjeno Kraljevstvo	• 50 rashodi / 50 prihodi

Politike rashoda

Promena politike rashoda	KAN	FIN	HOL	ŠVE	TAJ	TURK	VB
Linearno nasuprot ciljanom	ciljani	ciljani	ciljani	ciljani	linearni	ciljani	ciljani
Transferi ka domaćinstvima	umanjeni		umanjeni	umanjeni	umanjeni		umanjeni
Transferi između nivoa vlasti	umanjeni	prialgođeni	umanjeni				limitirani
Troškovi za primanja zaposlenih	umanjeni	umanjeni			umanjeni	umanjeni	limitirani
Penzije	da	da					da
Privatizacija	da	da			Planned	Initiated	da/PJP

7

Politike prihoda

Promena politike prihoda	Kanada	Finska	Holandija	Švedska	Tajland	Turska	VB
Porez na potrošnju	X	X			X	X	X
Porez na lični dohodak				X		X	X
Porez na dobit preduzeća	X	X		X		X	
Jednokratna privremena mera					X		
Trajna mera	X	X		X		X	X

WORLD BANK GROUP

8

Reforme budžetskog procesa

Mere	KAN	FIN	HOL	ŠVE	TAJ	TUR	VB
Ministarske / tehničke komisije	X		X				X
Ministarska diskrecija/odgovornost	X	X	X	X	X	X	X
Pregledi rashoda	X		X				X
Konzervativne makroprojekcije	X	X	X	X	X		
Srednjoročni okviri	X	X	X	X	X	X	X
Budžetiranje odzgo na dole				X			
Rezerve za nepredviđene situacije	X				X		X
Upravljanje radi sprovođenja novih inicijativa politika	X		X				X ⁹

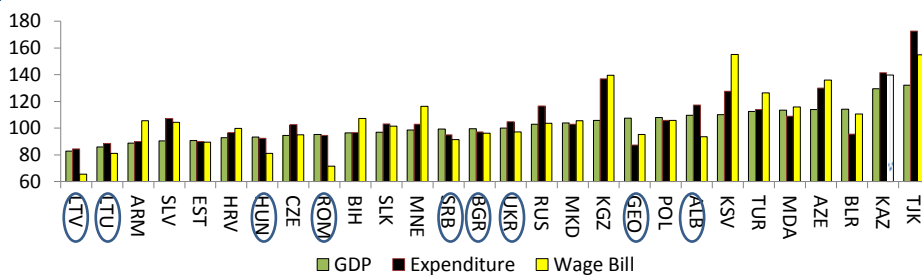
Uštede u troškovima za primanja zaposlenih

Zaposleni

- Smanjivanje broja, viškovi (Kanada)
- Dobrovoljni odlazak u penziju (Holandija)
- Zamrzavanje zapošljavanja (Ujedinjeno Kraljevstvo)
- Gornje granice za rukovodstvo

Primanja

- Plaćanje po učinku (Švedska)
- Smanjenje naknada
- Zamrzavanje plata (Ujedinjeno Kraljevstvo)
- Smanjenje zarade

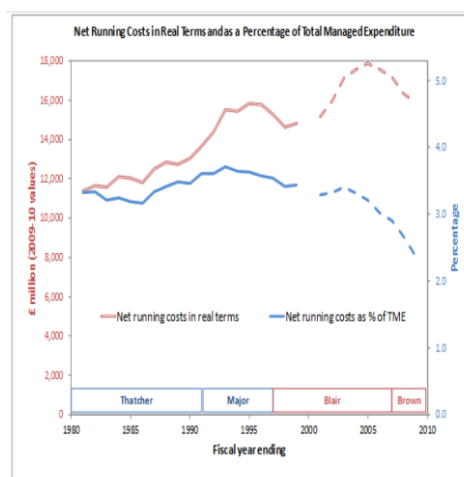
Izbegavajte iskušenja

- **Neodlučnost:** analiza paraliza, racionisanje sredstvima umesto vođenja budžeta,
- **Vršiti pritisak na privatni sektor da plati:** kašnjenja u isplati dobavljača, nagomilavanje neizmirenih obaveza, emisije kapitalizacije, restrukturiranje i otpis duga
- **Vršiti pritisak na lokalne samouprave da plate, mandati bez izvora finansiranja:** usmeravanje odgovornosti za usluge na pokrajine i lokalne vlasti bez finansiranja (Holandija, Kanada)
- **Habanje imovine:** odlaganje održavanja, odlaganje ulaganja u kritičnu infrastrukturu

Promena uloge države

- Privatizacija
- Pružanje usluga od strane privatnog sektora
- Decentralizacija
- Deregulacija
- Povraćaj cena
- Ugovaranje unutra/spolja
- Privatno-javna partnerstva
- Diskreciono nasuprot obaveznom

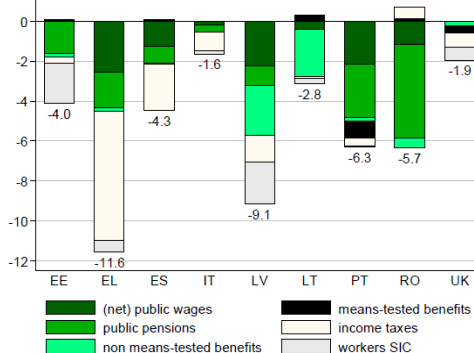
Uticaj na domaćinstva i siromaštvo

• Poboljšati targetiranje/ciljanje

- Eliminirati subvencije za proizvode
- Osetljive grupe
- Utvrditi kvalifikovanost lica kod ostvarivanja prava na pomoć
- Uslovljeni transferi
- Izvršiti preusmeravanje sa politike isplaćivanja naknada na aktivne politike tržišta rada

• Procena kumulativnog uticaja

- Višestruki transferi domaćinstvima
- Neto transferi uključujući poreze
- Domaćinstva plaćaju i obezbeđuju troškove usluga

Agregatni efekat simuliranih mera fiskalne konsolidacije za domaćinstva na osnovu prihoda uvedenih 2012.godine, kao procenat ukupnog raspoloživog prihoda domaćinstva, po tipu politike

WORLD BANK GROUP

13

Konkurentnost & uticaj na rast

- Deregulacija ekonomije i privatizacija otvaraju prostor i mogućnosti za privatni sektor (Turska)
- Aktivne politike tržišta rada, stvaraju ljudski kapital i jačaju ponudu radne snage (Finska)
- Targetiranje koristi, subvencionisana briga o deci i osnaživanje inicijativa za učešće na tržištu rada (Švedska)
- Prioritizacija javnih investicija radi promocije izvoza i rasta (Tajland)

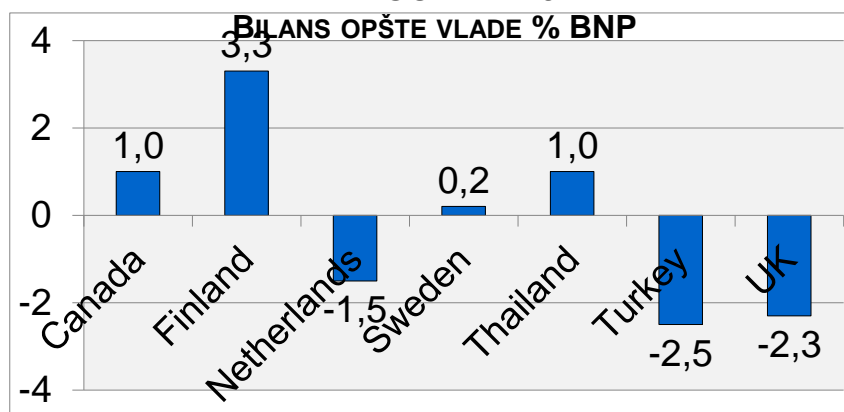

WORLD BANK GROUP

14

Održivost prilagođavanja

5-GODIŠNJI PROSEK NAKON ISTEKA PERIODA PRILAGOĐAVANJA

WORLD BANK GROUP

15

Priprema za buduću krizu

- Ojačati makro-projekcije
- Ojačati analizu politika
- Deindeksacija (rashodi)
- Pravila uravnoteživanja
- Klauzule o datumu isteka
- Izveštaj o fiskalnim rizicima
- Ojačati fiskalnu transparentnost
- Fiskalna pravila
- Fiskalni saveti

Broj godina pridržavanja zakonodavstva 2001-2010

	60 % Debt	3 % Deficit
Austria	0	7
Belgium	0	8
Cyprus	6	5
Estonia	10	10
Finland	10	10
France	2	4
Germany	1	4
Greece	0	0
Ireland	8	7
Italy	0	2
Luxembourg	10	10
Malta	0	3
Netherlands	8	7
Portugal	4	2
Slovak Republic	10	5
Slovenia	10	7

WORLD BANK GROUP

6

Ključne pouke iz uspešnih primera

- ✓ Kontinuitet političkog rukovodstva
- ✓ Izgradnja kredibiliteta, upravljanje očekivanjima
- ✓ Informisanje i osnaživanje donosilaca odluka u agencijama
- ✓ Transparentnost fiskalnog planiranja i budžetskog procesa
- ✓ Srednjoročna perspektiva, ojačavanje projekcija
- ✓ Pregledi rashoda radi pružanja informacija u odlučivanju
- ✓ Prilagođavanja na strani prihoda i na strani rashoda
- ✓ Ciljana smanjenja rashoda, uzimajući u obzir implikacije na socijalnu sferu i rast

